

többet megszívlelheténk. Hasznos volna pl. könyvtáros kongresszusok szervezése német mintára. Nálunk is észlelhető az a törekvés, hogy könyvtárakat a gazdaságilag legteherbíróbbak, a városok létesítsenek, a könyvtárak gyarapodására tehát van kilátásunk, a célszerű berendezkedés azonban bizonytalan, mert nálunk még kevés érzék van a könyvtári ügyekkel szemben. Kell-e erre jellemzőbb példa, mint az, hogy arról a férfiről, akinek közvetlen tanítványai közé tartozik számos jeles könyvtári szakemberünk, akinek könyvtáránából merítettük valamennyien első könyvtári ismereteinket, egyetlen irodalmi folyóiratunk sem emlékezett meg mint könyvtárosról, mert *«ez nem érdekli a nagyközönséget»*. Olyan alacsony színvonalon állunk, hogy a közönségnek ilyen irányú *nevelésére* sem lehet gondolni, ha támogatását elveszteni nem akarjuk! Most tehát az a veszély fenyeget, hogy virágzó városaink nagy áldozatkészséggel könyveket fognak szerezni, de kellő szakértelem és megértés híján célszerűtlenül fogják elhelyezni vagy gondozni.

Szintén megszívlelendő a public libraryk utánzása, amit nálunk is többen hangoztattak eddig is.

Megszívlelendő volna a magyar könyvtártörténet könyvalakban való kiadása. Épen folyóiratunkban jelent az meg GULYÁS Pál tollából, de amint fentebb is említettem, annak könyvalakban való kiadására bőséges illusztrációs anyag nélkül gondolni sem lehet. Könyvtártörténethez, amint HESSEL példája is mutatja, illusztráció kell, *sok* illusztráció, *nagyon sok* illusztráció.

TÖRÖK PÁL.

Horváth János: *A magyar irodalmi népiesség Faluditól Petőfiig.* Budapest, 1927. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. 8°. 390 l

HORVÁTH János könyve kérdésfelvetésében, módszerében és az anyaggyűjtés technikájában a legjobb európai színvonalon áll, Európán elsősorban Franciaországot érve. Nem itt van a helye, hogy irodalomtörténeti elveit ismertessük, csak épen jelezzük, hogy a régi személyek, vagy bizonytalanul meghatározott iskolák szerint dolgozó irodalomtörténet helyett HORVÁTH egy komplettebb és a tényekhez jobban simuló irodalomszemlélet alapján áll, amely az irodalmi közönséggel is számol és az irodalmi hatás, illetve hatáskeltő szándék tényét is kutatásai körébe vonja. A különböző hatáskeltő szándékok között eddig a népiesség talált legnagyobb visszhangra a magyar irodalom történetében.

Mi a népiesség? HORVÁTH János felelet helyett bemutat egy történeti szukcessziót, melynek mindegyik láncszeme egy-egy definíció-kíséret. APOR Péter a, 17. század végén népiességen — bár a szót magát nem ismerte — a régihez való ragaszkodást, az eredeti magyar sajátosságok és szokások konzerválását értette, tekintet nélkül az egyes társadalmi rétegekre. Ez a felfogás nagyjában érvényben maradt a 19. század elejéig. A 18. század végén a népiesség még egyet jelentett az eredetien, a gyökeresen magyarral és mintegy egyensúlyozta az akkori irodalmi irányok kozmopolitizmusát. HORVÁTH János szépen mutatja be e fogalom fokozatos tisztulását, hogyan szorul ki a népiesség definíciójából a régiség, hogyan tisztázódik később a népies és a nemzeti különbözősége. Az átmenetek tagoltak, szinte mértani arányúak és ennyi szimmetriagyánút keltene az olvasóban, ha nem érezné, hogy HORVÁTH mindig kifogástalanul interpretálja a tényeket. CSOKONAI-nál a népiesség még csak alkalmi kifejezés, nem stílusforma. Tudatosan népies szándék először KISFALUDY Károlynál és KÖLCSEY-nél jelentkezik a műköltői gyakorlatban. A két költő egyúttal megteremtette az irodalmi népiesség két főtípusát; KISFALUDY a néppel kacérkodó, önmagát népivé stilizáló szerepjátszást, amivel VITKOVICS próbálkozott előtte; KÖLCSEY a néptől inkább csak a naivitását próbálta ellesni, a népi külsőségek nélkül. KISFALUDY leereszkedett a néphez, KÖLCSEY föl akarta emelni magához a népet.

HORVÁTH behatóan foglalkozik a «népdal»-műfajjal, amely a huszasharmincas években virágzott, részletesen és látható kedvteléssel leplezi le sok esetben a szerencsétlen műköltőt, aki minduntalan elszólja magát, könyörtelen azzal a felemás műfajjal szemben, amely a naiv népdalforma és a műköltői routine keveredésével előállott. A münépdalban alig néhány sikerült kísérletről tud számot adni egészen VÖRÖSMARTY-ig, akinek tréfásan szerepjátszó, népies költeményeit eddig alig vették figyelembe. A harmincas években megindul az érdeklődés a nép, nemcsak mint a «naiv» letéteményese, hanem az igazi nép, a nép nyelve, a nép szokásai iránt. A magyar táj is megszületik, lassanként kibontakozik az Alföld, mint a magyarság hordozója, mint a magyar karakter szimboluma. Egyidejűleg a népiesség elmélete is megindul; a negyvenes évek elején a Kisfaludy-Társaság a következő jutalomtételt tűzte ki: «Mit értünk nemzetiség és népiesség alatt a költészetben . . .?» Az elméletek még ingadozók, de már kialakulóban van a nép irodalmi értékesítésének a gondolata a népies-nemzeti irányban, melynek utolsó hullámveréseit még

ma is érezzük. E tanulmányában HORVÁTH-nak sikerült átvilágítani, elemeire bontani és időrendbe állítani egy hatalmas irodalmi tendenciát, melynek különböző összetevőit sokszor ugyanabban az írásműben egyszerre éli át az olvasó.

HEVESI ANDRÁS.

A Fővárosi Könyvtár Értesítője. 1926. Új folyam. 6. kötet. 1—4. sz. Bp. 1927. Székesfőváros. 8°. 184 l., 1 mell.

Egyik legmodernebb könyvtárunknak, a Fővárosi Könyvtárnak *Értesítője* keresztmetszetben mutatja e haladó és fejlődő kultúrintézmény külső és belső viszonyait. A könyvtár értesítője első alkalommal 1907-ben indult meg s 1918-ig 12 évfolyam látott napvilágot, míg új folyama csak később, 1921-ben folytatódott s azóta 6 kötet jelent meg. Az értesítőt kegyeletes megemlékezés vezeti be, melyben a könyvtár korán elhunyt igazgatója, KREMMER Dezső (1879—1926) emlékének áldoznak. KREMMER nevéhez fűződik a könyvtár reorganizálása s az ő nagy érdeme, hogy sikerült e modern alapokra fektetett intézményt a magyar tudományos élet fejlődésébe belekapcsolni. ENYVVÁRI Jenő, a könyvtár új igazgatója jelentésében beszámol a WENCKHEIM-palota megvételéről. Óriási mértékben fogja előmozdítani a Könyvtár fejlődését e jó helyen fekvő és művészi barokk-épület megszerzése. Jelentése során beszámol a 11. sz. fiókkönyvtár megnyitásáról, majd a könyvtár gyarapodását ismerteti, mely a következő adatokból áll: 1926-ban 38.599 kötettel gyarapodott a könyvvállomány s ezekből 1535 általános művekre, 3610 társadalmi tudományokra, 22.064 szépirodalomra és irodalomtudományra stb. esik. A 11. függelék statisztikája érdekes képét nyújtja egy nagytervű könyvtár nyugodt és fokozatos fejlődésének. Itt szociálpedagógiai szempontból különösen jellemző a kölcsönzők foglalkozási statisztikája, mely kimutatás szerint az olvasók zöme köztisztviselők, közép- és főiskolai hallgatókból és «háztartásbeliekből» tevődik ki.

Az *Értesítő* új anyagánál mi sem mutatja jobban, hogy a Fővárosi Könyvtár legnagyobb érdeme a modern francia, angol, olasz, német szak- és szépirodalmi művek beszerzése (nagyrészt vétel útján); ezzel olyan erős alapot teremtett meg, melyből egy rendszeres és fejlődésre képes, hatalmas méretű és arányú modern könyvtár könnyen megalakulhat. Valóban a «három milliárd koronával dotált könyvbeszerzési hitel leggazdaságosabb kihasználásában a gondosan kiválogatott könyveknek új tömegét árasztotta a tudományos központi könyvtárba és a fiók-